

Zerrenin hareketlerinin hikmetlerinden bahseden; Otuzuncu Söz, İkinci Maksattaki; "birincisi" ve "üçüncüsü" arasındaki fark nedir?

Evvela alâkalı yerleri aynen buraya alıp, sonra da izah etmeye çalışalım:

"Birincisi: Cenâb-ı Vâcib-ül Vücûd'un tecelliyat-ı îcâdiyyesini tecdid ve tazelandirmek için her birtek ruhu model gibi ederek, her sene mu'cizât-ı kudretinden taze birer cesed giydirmek ve her birtek kitabdan ayrı ayrı bin muhtelif kitabı, hikmetiyle istinsah etmek ve birtek hakikatı başka başka sûrette göstermek ve kâinatların ve âlemlerin ve mevcûdâtların, tâife tâife arkasından gelmelerine yer vermek ve zemin hâzırlamak için Fâtır-ı Zülcelâl kudretiyle zerrâtı tahrik ve tavzif etmiştir.(...)"

"Üçüncüsü: Nihayetsiz tecelliyât-ı esmâ-i İlâhiyenin nakışlarını göstermekle, o esmânın cilvelerini ifade için mahdud bir zeminde hadsiz nukuş göstermek, küçük bir sayfada nihayetsiz maânîleri ifade edecek olan hadsiz âyâtları yazmak için, Nakkaş-ı Ezelî, zerrâtı kemâl-i hikmetle tahrik edip kemâl-i intizamla tavzif etmiştir."(1)

Külliyatın birçok yerinde bu ve buna benzer durumlarla karşılaşmak mümkündür. Yani sayılan birkaç madde arasında, benzer mânâlar taşıyan maddeler yer alır. Ancak dikkatlice baktığımızda, hakikatin böyle olmadığını görüyoruz. Böyle tablolarla karşılaşınca; yapılması gereken, maddenin ilk cümlesine bakmaktır. Çünkü verilmek istenen asıl mesaj ilk cümlede verilmektedir, sonraki cümleler ise ilk cümlenin izahıdır.

Şimdi bu nazar ile yukarıdaki birinci ve üçüncü maddelere bakalım;

Birinci maddenin ilk cümlesi; "Cenâb-ı Vâcib-ül Vücûd'un tecelliyat-ı îcâdiyyesini tecdid ve tazelandirmek için..."

Üçüncü maddenin ilk cümlesi ise; "Nihayetsiz tecelliyât-ı esmâ-i İlâhiyenin nakışlarını göstermekle, o esmânın cilvelerini ifade için..."

Bu iki cümle, iki madde arasındaki mânâ farkını ifade eder. Birincisinde tecelliyat-ı icadiye, üçüncüsünde ise; nihayetsiz tecelliyât-ı esmâ-i İlâhiyenin tezahürü nazara veriliyor.

(1) bk. [Sözler, Otuzuncu Söz.](#)